

Quá»'c Tuá»n má»i tha. Sau Ä'ông dá°n HÆ°ng VÄ© vÆ°Æ;ng: "Sau khi ta chá»t, Ä'á°-y ná°p quan tài Ä'ã rá»'i má»i cho
Quá»'c Tá»ng vào viá»ng." [2] NÄfm Thiá»t Bá»o tá»© 7, á»t Dá°u, 1285, thá»i giá°c bá»©c b&aaacute;ch, hai vua ngá»m Ä'í chía»t thuyá»n
nhá»• Ä'á»n Tam TrÄ© nguyên (sông Ba Chá»t, tá»%nh Quá»ng Ninh ngày nay), sai ngÆ°á»i Ä'Æ°a thuyá»n ngá»± ra Ngá»c SÆ;ng
(mÄ©i biá»fn thuá»m châu Vá»n Ninh, gá»n Mông Câu, nay thuá»m tá»%nh Quá»ng Ninh) Ä'á»f Ä'ânh lá»«a giá°c.
TÆ°á»ng Trá»n HÆ°ng Ä'á»o tá»i thành phá»' Nam Ä'á»nh Lúc; á»y, xa giânh; vua phiêu giá»t, mà Trá»n
Quá»'c Tuá»n vá»n công; ká»³ tài, lá»i công; má»i hiá»m cÄ© cá»sa An Sinh vÆ°Æ;ng, nêng công; nhía»u ngÆ°á»i Ä'í nghi ngá»i.
Trá»n Quá»'c Tuá»n theo vua, tay cá»m chía»t gá°y công; bá»t sá»t ná»m. Má»i ngÆ°á»i Ä'á»u gÆ°á»m má»t nhàn. Trá»n Quá»'c Tuá»n
liá»n rút Ä'á»u sá»t ná»m vá»t Ä'í chá»% chá»ng gá°y không mà Ä'í. Công; nhía»u viá»t ná»a. Ä'á»i loá»i nhÆ° thá»t [4].
Sá»- gia Ngô SÄ© Liêng viá»t: "Bá°c Ä'á»i thá»n á»Ý vào hoàn cá»nh bá» hiá»m nghi nguy hiá»fm, tá»t phá»fi thành
thá»±c tin nhau, s&aaacute;ng suá»t khêng o xá»-, nhÆ° hào cá»u tá»© cá»sa quá» Túy (xem Kinh Dá»ch) thà má»i công; thá»f
giá» tròn danh dá»±, làm nêng sá»± nghiá»t. Ná»u không thá»t thành; nhá»t Ä'á»nh sá»½ mang tai há»a. Quâ Tá»-
Nghi nhà Ä'Æ°á»ng, Trá»n Quá»'c Tuá»n nhà Trá»n Ä'ã làm Ä'Æ°á»c nhÆ° vá°y." [4] TrÆ°á»c kia, Trá»n Thânh
Tông thâng Ä'í Ä'ânh giá°c. Trá»n Quang Khá»fi theo há»u, ghá»t tá»f tÆ°á»ng bá» không, vá»«a lúc; công; sá»©
phÆ°Æ;ng bá°c Ä'á»n. Trá»n Thânh Tông gá»i HÆ°ng Ä'á»o VÆ°Æ;ng Trá»n Quá»'c Tuá»n tá»i bá»o: "ThÆ°á»ng tÆ°á»ng Ä'í theo há»u
vá»ng, trá»m Ä'á»nh lá»y khanh làm TÆ° Ä'á» "Ä'á»f tiá»p sá»© phÆ°Æ;ng Bá°c." [2] Trá»n Quá»'c Tuá»n thÆ°a: "Viá»t tiá»p sá»© giá»f,
thá»n không d&aaacute;ng tá»« chá»'i, công; nhÆ° phong thá»n làm TÆ° Ä'á» thà thá»n không d&aaacute;ng vâng
chía»u. Huá»ng chi Quan gia Ä'í Ä'ânh giá°c xa, Thânh sÆ° theo há»u mà bá»t há»i lá»i tá»± ý phong chá»©c, thà
tành nghÄ©a trêng dÆ°á»i, e công; chá»— chÆ°a á»n, sá»½ không làm vui lòng Quan gia và ThÆ°á»ng
tÆ°á»ng. Ä'á»fi khi xa giâng; trá»Ý vá»•, sá»½ xin vâng má»t nh cÄ©ng chÆ°a muá»m." [2] Má»m hông, Trá»n Quá»'c Tuá»n tá»« Vá»n
Kia°p tá»i, Trá»n Quang Khá»fi xuá»ng thuyá»n chÆ;u suá»t ngày má»i trá»Ý vá»•. Trá»n Quang Khá»fi vá»n sá»f tá»m gá»m, Trá»n Quá»'c
Tuá»n thà thâng tá»m thÆ;ng, tá»ng Ä'àa bá»o Trá»n Quang Khá»fi: "Mành má»y c&aaacute;ng u bá»©n, xin tá»m giúng",
rá»'i cá»Ý âng Trá»n Quang Khá»fi ra, dúng ngÆ°á»c thÆ;ng tá»m cho ông và nông: "Hông nay Ä'Æ°á»c tá»m cho
ThÆ°á»ng tÆ°á»ng." Trá»n Quang Khá»fi cÄ©ng nông: "Hông nay Ä'Æ°á»c Quá»'c công; tá»m rá»a cho." [2] TrÆ°á»c Ä'âng, hai
ông tuy má»m làng; Quá»'c công; giá»t chá»t, má»m làng; ThÆ°á»ng tÆ°á»ng thâng; sÆ° nhÆ°ng do lo lá»ng vá»• má»'i
thúng; cá»sa Trá»n Liá»n... u Ä'á»f lá»i mà công; má»'i hiá»m nghi xa c&aaacute;ng. Sau khi Ä'Æ°á»c Trá»n Quá»'c Tuá»n tá»m cho, hai
ông trá»Ý nêng thâng tành, tin tÆ°á»ng nhau, tành nghÄ©a qua lá»i giá»a hai ông ngày càng thêng
má»n mà [2]. Trong viá»t giúng: p Ä'á»i nhà vua, hai ông Ä'á»u Ä'á»ng hàng Ä'á»u. Và công; công; ng lao
lá»n trong cá»f 3 lá»n chá»ng nhà Nguyêng nêng; vua gia phong ông làng; ThÆ°á»ng quá»'c công; cho phêng
ông Ä'Æ°á»c quyá»n phong tÆ°á»ng cho ngÆ°á»i kh&aaacute;ng, tá»« minh tá»± trá»Ý xuá»ng, chá»% công; tÆ°á»ng há»u thàng; phong
tÆ°á»ng rá»'i tâng; u sau. NhÆ°ng Quá»'c Tuá»n chÆ°a bao giá»m phong tÆ°á»ng cho má»m ngÆ°á»i nàng [2]. Khi quâng Nguyêng
vàng; cÆ°á»p, Quá»'c Tuá»n tá»m nhàng giàng u bá» thông; ra cá»p lÆ°Æ;ng quâng, màng; cÄ©ng chá»% cho há»•
làng; m lang tÆ°á»ng giá»f chá»© không cho há»• tÆ°á»ng lang thá»±c, ông rá»t kính cá»©n giá»- tiá»t làng; m tông; [2].
Ông; ng lá»i khêng o tá»ng cá»- ngÆ°á»i tàng; giá»i cho Ä'á»t nÆ°á»c, nhÆ° Dã TÆ°á»ng, Yá»t Kiêng làng; gia thá»n cá»sa
ông; dá»± công; dá»p Ông; Mã Nhi, Toa Ä'ông; C&aaacute;ng ngÆ°á»i ná»i tiá»ng kh&aaacute;ng nhÆ° Phá»m NgÄ©
Lão, Trá»n Thàng; Kia°p, TrÆ°Æ;ng Hâng Siêng; Phá»m Lãng, Trá»nh DÄ©, Ngông; SÄ© ThÆ°á»ng, Nguyá»n Thá»t,
Trá»±c vá»n làng; mông; kh&aaacute;ng cá»sa ông; Ä'á»u ná»i tiá»ng thá»i Ä'ông; vá»• vÄfm chÆ°Æ;ng vàng; chính sá»±,
bá»Ý vàng; ông; công; tàng; mÆ°u lÆ°á»c, anh húng; ng, lá»i má»m lòng giá»- gàng trung nghÄ©a vá°y. Xem nhÆ° khi
Trá»n Thânh Tông vá»m bá»o Trá»n Quá»'c Tuá»n rá»ng: "Thá»i giá°c nhÆ° vá°y, ta phá»fi hàng thông;". Trá»n Quá»'c Tuá»n
rá»f lá»i: "Bá»t há»i chêng; m Ä'á»u tông; trá»á»ng rá»'i hã hàng". Vàng; thá»t, Ä'á»i Trúng; HÆ°ng, lá»p nêng
công; nghiá»t p hiá»m công;. Tiá»ng vang Ä'á»n phÆ°Æ;ng bá°c, chúng thÆ°á»ng gá»i ông; làng; An Nam HÆ°ng Ä'á»o
VÆ°Æ;ng màng; không d&aaacute;ng gá»i thá»ng têng; n. Sau khi má»t rá»'i, c&aaacute;ng châng; huyá»ng á»Ý Lá»ng Giang há»... công; tai
ná»n bá»t nh dá»ch, nhía»u ngÆ°á»i cá»su Ä'á»o ông; Công; công; lá»i Ä'á»n rá»ng, má»—i khi Ä'á»t nÆ°á»c công; giá°c
vàng; cÆ°á»p, Ä'á»n lá»... á»Ý Ä'á»n ông; há»... tr&aaacute;ng Ä'á»ng kiá»m công; tiá»ng kêng thàng; thá»t nàng; cÄ©ng
thá»ng lá»n [2]. Trá»n Quá»'c Tuá»n tá»ng soá»n c&aaacute;ng ch nhÆ° Binh gia giá»t vàng; vá»u lÆ°á»c (quen gá»i làng; Binh thÆ°
yá»u lÆ°á»c) vàng; Vá»n Kia°p tông; bíng; truyá»n thÆ° Ä'á»f dá»y c&aaacute;ng; tá»³ tÆ°á»ng, dá»f há»• bá»ng bàng; há»ch tÆ°á»ng
sÄ©. Trá»n Quá»'c Tuá»n tá»ng soá»n s&aaacute;ng Ä'á»f khíng lá»t tÆ°á»ng sÄ© dÆ°á»i quyá»n, dá»ng chuyá»ng Ká»- Tíng chá»t thay
Ä'á»f cá»©u tho&aaacute;ng; Hâng Cao Tá»•, Do Vu gi&e;ng; lÆ°ng chá»u giâng; Ä'á»f cá»©u Sá»Ý Tá»-. Ông; dá»y Ä'á»o trung nhÆ° vá°y.
Nhâng dâng; Viá»t Nam vông; cúng; khíng trá»ng ông; do công; lao hai lá»n lãnh Ä'á»o Ä'á»t nÆ°á»c chá»ng
lá»i Ä'Æ°á»c há»a Thâng Ä'âng (Mông; Cá»•). DÆ°á»i vông; ngá»± cá»sa Mông; Cá»•, c&aaacute;ng nÆ°á»c Há»'i giâng;
hiá»u chía»ng á»Ý Trung Áng, c&aaacute;ng công; quá»'c Moskva, Novograd (nÆ°á»c Nga ngày nay) cÄ©ng không thá»f nàng;
bá»o vá»t Ä'Æ°á»c ná»m Ä'á»m lá»p cá»sa màng;nh. Lãng thá»m cá»sa Ä'á»t quá»'c Mông; Cá»•, theo chía»u ngang, kêng;
dàng; tá»« Vá»n... Ä'ông; (gá»m cá»f Trá»u Tiêng) Ä'á»n tá»n Moskva, Muhi (Hungary), Tehran, Damascus; chía»u dá»c tá»« Bá°c
Áng; xuá»ng tá»i cá»f biêng giá»i úng Ä'á»m, Miá»ng Ä'á»t. Trong cÆ;ng lá»c chnh phá»c cá»sa há»•, chá»% công; Thâng Lan (

Sukhothai) tho´t kh´ há>•a di´†t vong nh´• s´ch lÉđ´fc cá&su hòa, [Nh´t Bá&fn](#) may má&n nh´• má&™t trá&n bão bi&afn làm thi&á>† há&† bá>† tàu cá&sa Mông Cá&•, và Á&•†i Vi&á>†t nh´• kh&á&fc n&Á&fn lãnh Á&•†o cá&sa HÉng Á&•†o Á&•†i VÉng mà gi&á> Á&•†đ´fc bá&• cõ.i. Mông Cá&• không xâ m chi&á&đ´ Á&•†đ´fc đ&á&n Á&•†đ´™, há&• chá&‰ tí&á&n Á&•†đ´fc Á&•†đ´ n biêng gi&á>†i mi&á>•n bá&•c đ&á&n ngày nay và bá>† chá&n lá&†i. Há&• c&Á&ng chá&‰ vào Á&•†đ´fc mi&á>•n bá&•c Mi&á&đ´ Á&•†đ´†n trong má&™t th&á>†i gian ng&á&n rá&†i phá&†i rút lui. Ngoà Á&•†đ´†i Vi&á>†t Á&•†đ´fc nh&á&†i Á&•†đ´fc Á&•†đ´fc chá&đ´ Mông Cá&• còng công; [Java \(Indonesia\)](#), [Ai Cá&p](#), đ&á&n Á&•†đ´™. Thàng 6 n&Á&fm 1300, HÉng Á&•†đ´ VÉng đ&á>†m. Vua ng&á>† tá>†i nhà th&Á&fm, há&•†i rá&†ng: "Ná&đ´u công; Á&•†đ´•u chá&†ng may, mà gi&á>†c phÉng Bá&•c lá&†i sang xâ m lÉđ´fc thà k&á&đ´ s´ch nhÉ th&á&đ´ nà?"[\[2\]](#) HÉng Á&•†đ´ VÉng trá&đ´ lá&†i: "Ngày xÉa Tri&á>†t V&Á& Á&•†đ´ (tá&đ´ [Tri&á>†t Á&•†đ´](#)) đ&á>†ng nÉđ´>†, vua [nhà Hàng](#) cho quâng; Á&•†đ´nh, nhàđ´ng dâng làm k&á&đ´ thanh đã Á&•†đ´†i quâng; ra [Khàng Chàng](#), [Liêng Chàng](#) Á&•†đ´nh vào [TrÉđ´ng Sa](#), [Há&† Nam](#), còng; Á&•†đ´†i binh thà Á&•†đ´nh úp phàa sau. Á&•†đ´†i làng má&™t th&á>†i. Á&•†đ´†i [nhà Á&đ´nh](#), [nhà Ti&á>†n Lêng](#); đàng ngÉđ´†i tà†i gi&á>†i. Á&•†đ´†i phÉng nam má&†i má&†i mà†i phÉng bá&•c thàng; má&†i má&†i suy y&á&đ´u, trêng đÉđ´†i má&™t đ&á&đ´, lòng đâng không làa, xâ†i thành [Bàng Lá&—](#) mà†i phà†i; Á&•†đ´†i quâng; [Tá>†ng](#). Á&•†đ´†i lá&†i làng; má&™t th&á>†i. Vua [nhà Làng](#); má&†i ná&†n, [nhà Tá>†ng](#) xâ m phá&†i Á&•†đ´†i, đàng [Làng](#); [ThÉđ´ng Ki&á>†t](#) Á&•†đ´†i Khàng, Liêng, Á&•†đ´†i tá&†n [Mai Lá&†nh](#) làng; và†i; th&á&đ´. V&á>†a rá>†i Toa Á&•†đ´†i, Ông; Mã†i; Nhi bá>†n má&†t bao và†i. Và†i và†i Á&•†đ´†i ng&†i, anh em hòa má&†i, cá&†i nÉđ´>† gông; s&á>†i, gi&á>†i phá&†i bá>†i bá&†i. Á&•†đ´†i làng; trá>†i xui nêng v&á>†i. Á&•†đ´†i khà†i, nông; cá&†i trÉđ´†i trá&†n, tá&†i và†i; o Á&•†đ´†i binh. Đàng Á&•†đ´†i binh chá&đ´ trÉđ´†i trá&†n làng; s&á>†i thÉđ´†i cá&†i binh phà†i. Ná&đ´u chá&†i th&á&đ´†i quâng; nông; ké†i; o Á&•†đ´†i nhÉ†i lá&†i-a, nhÉ†i giông; thà†i đ&á>†i... chá&đ´†i ng&á>†i. Ná&đ´u nông; tí&á&đ´†i chá&†i m nhÉ†i cà†i; tá&†i Á&†n, không cá&†i th&á>†i chông; thà†i phá&†i chá&†i đàng tÉđ´†i ng&†i, xem xà†i quy&á>†i bi&á&đ´†i, nhÉ†i Á&•†đ´†i há&†i v&á>†i, tà†i th&á&đ´†i, công; Á&•†đ´†i Á&•†đ´†i quâng; má&™t lòng nhÉ†i cha con thà†i; má&†i đàng Á&•†đ´†i. V&á&†i lá&†i, khoan thÉ†i s&á>†i đâng; Á&•†đ´†i làng; m k&á&đ´†i sâ†i u rá>†i... bá>†n gá>†i, Á&•†đ´†i làng; thÉđ´†i sà†i; chà†i gi&á>†i nÉđ´>† v&á>†i."[\[2\]](#) Khi s&á>†i má&†i, ông; đ&á>†i con rá&†i: "Ta chá&đ´†i thà†i phá&†i há&†i tà†i; lá&†i v&á>†i tròng; Á&•†đ´†i ng&†i, bà†i; má&†i chông;†i trong vÉđ´†i An Lá&†i, rá>†i†i san Á&•†đ´†i và†i; trá>†i ng&†i nhÉ†i c&Á&†i, Á&•†đ´†i ng&†i Á&•†đ´†i không bi&á&đ´†i chá&†i— nà†i; lá&†i phá&†i làng; m sao cho mau phá&†i."[\[2\]](#) Trá&†n Qu&á>†i Tu&á&†i gi&á>†i Lá&†i Giang, quâng;†i Ngà†i há&†i lá&†i và†i; o cÉđ´†i, ông; liêng;†i tí&á&đ´†i Á&•†đ´†i; nh&á&†i chú†i; s&á>†i sau nà†i; y công; th&á>†i x&á&đ´†i ra tá&†i há&†i Á&•†đ´†i; o má&†i ch&á&đ´†i. Ông; lo ngh&á>†i tá>†i vi&á>†i sau khi má&†i lá&†i làng; và†i; v&á>†i. Mà†i thu, thà†i ng&†i 20, HÉng Á&•†đ´†i VÉng Trá&†n Qu&á>†i Tu&á&†i má&†i Á&†i phá&†i Á&•†đ´†i V&á&†i Ki&á&đ´†i Á&•†đ´†i VÉng. Vua Trá&†n Thà†i Tông; công;†i so&á&†i bà†i; v&á&†i bia á>†i sinh tá>†i cá&†i Trá&†n Qu&á>†i Tu&á&†i, và†i; ông; v&á>†i thÉđ´†i phá&†i ([Lãng V&á>†i](#) ngà†i xÉa bêng;†i [Trung Qu&á>†i](#)). Sau khi má&†i, Trá&†n HÉng Á&•†đ´†i Á&•†đ´†i th&á>†i phá&†i á>†i nh&á>†i u nÉ†i, trong Á&•†đ´†i; lá>†i... há&†i lá>†i nh&á>†i á>†i Á&•†đ´†i [Ki&á&đ´†i](#) thu&á>†i hú†i [Chàng; Linh](#), tá>†i nh&á>†i H&á&†i ĐÉ†i ngà†i; y nay, nÉ†i ngà†i; y xÉa làng; phá&†i Á&•†đ´†i cá&†i ông; Ông; Á&•†đ´†i ngÉđ´†i đâng;†i nh&á>†i Á&•†đ´†i sà†i; ng&†i kà†i; nhàng Thà†i tá>†i làng; Á&•†đ´†i thà†i Trá&†n, Á&•†đ´†i y làng; Á&•†đ´†i há&†i; m hoi trong lá>†i ch&á>†i chá&†i đàng;†i riêng; cho v&á>†i danh thÉđ´†i ng&†i; Trá&†n. Ngà†i lá>†i... chà†i th&á>†i Á&•†đ´†i tá>†i chá>†i và†i; o ngà†i; y ông; má&†i (20 thà†i ng&†i 8 âng;†i lá>†i chà†i ng&†i n&Á&fm). Nhà†i đâng;†i không;†i trá>†i tí&á&đ´†i tá>†i cá&†i ông; mà†i; gá>†i làng; HÉng Á&•†đ´†i VÉng, HÉng Á&•†đ´†i Á&•†đ´†i VÉng, Á&•†đ´†i thà†i Trá&†n, ho&á>†i gá>†i làng; Cha (Thà†i ng&†i Thà†i ng&†i) — Cha, thà†i ng&†i Ba gi&á>†i — Má&†i). Cà†i; Á&•†đ´†i th&á>†i HÉng Á&•†đ´†i Á&•†đ´†i VÉng công; th&á>†i th&á>†i á>†i há&†i p nÉđ´>† Vi&á>†t Nam. Cha má&†i An Sinh vÉng [Trá&†n Li&á>†i](#)... u Má&†i: Thi&á>†i Á&•†đ´†i qu&á>†i má&†i u hú†i; y Nguy&á>†i? Anh em [Tu&á>†i Trung ThÉđ´†i S&Á&†i](#) Trá&†n Tung (anh trai) V&Á&†i Thà†i nhÉ†i VÉng Trá&†n Đã†i (anh trai) [Trá&†n Qu&á>†i Khang](#) (em trai). N&Á&fm 1237, khi công;†i chú†i; a Thu&á>†i Thiê†i; - v&á>†i [Trá&†n Li&á>†i](#)... u - công;†i mang Qu&á>†i Khang 3 thà†i; ng&†i thà†i; bá>†i [Trá&†n Th&á>†i Á&•†đ´†i](#) à†i; p lá&†i [Trá&†n Thà†i Tông;†i](#). Trá&†n Th&á>†i Thi&á>†i (em gà†i). Làng; m hoà†i; ng&†i há>†i cá&†i [Trá&†n Thà†i Tông;†i](#), má&†i Á&•†đ´†i cá&†i [Trá&†n Nhà†i Tông;†i](#), Á&•†đ´†i phòng làng;†i Ngà†i;†i Thà†i Thiê†i;†i Cá&†i Hoà†i; ng&†i thà†i; há>†i-u. V&á>†i [Công;†i chú†i; a Thiê†i;†i Thà†i;†i](#) tá>†i Ngà†i;†i Tá>†i qu&á>†i má&†i u (?-1288), lá&†i thà†i; ng&†i 2 n&Á&fm 1251[\[5\]](#). Con Trá&†n HÉng Á&•†đ´†i công;†i 4 ngÉđ´†i con trai và†i; 1 ngÉđ´†i con gà†i;†i. Ngoà†i;†i công;†i 1 ngÉđ´†i con gà†i;†i nuô†i;†i. HÉng V&Á&†i vÉng [Trá&†n Qu&á>†i Ngh&á>†i](#)... n[\[4\]](#)(Hi&á&†i, Ngh&á>†i;†i[\[6\]](#)): võ†i tÉđ´†i ng&†i. Minh Hi&á&†i vÉng [Trá&†n Qu&á>†i U&á>†i](#)[\[4\]](#): võ†i; tÉđ´†i ng&†i. HÉng NhÉ†i vÉng [Trá&†n Qu&á>†i Tá&†i](#)[\[4\]](#): võ†i; tÉđ´†i ng&†i, chá v&á>†i cá&†i [Trá&†n Anh Tông;†i](#), ông;†i ná>†i cá&†i TÉ†i Á&•†đ´†i V&á&†i Hu&á>†i VÉng [Trá&†n Qu&á>†i Tri&á>†i](#) (trá>†i th&á>†i cá&†i [Trá&†n Minh Tông;†i](#)). HÉng Trà†i; vÉng [Trá&†n Qu&á>†i Hi&á>†i](#)[\[4\]](#) (Ngh&á>†i... n)[\[6\]](#): võ†i; tÉđ´†i ng&†i, nhà†i;†i khai kh&á>†i Á&•†đ´†i Á&•†đ´†i. [Khà†i Tá>†i](#) << [hoà†i; ng&†i há>†i-u](#): v&á>†i vua [Trá&†n Nhà†i Tông;†i Anh Ngà†i qu&á>†i chú†i; a](#): con nuô†i;†i cá&†i Trá&†n HÉng Á&•†đ´†i, v&á>†i cá&†i [Ph&á>†i Ng&á>†i Lã†i](#).

About the Author
theo Wiki